

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitim İle İlgili Görüşleri

Opinions of Candidates of Primary School Teachers Over Graduate Education

Doç. Dr. Osman SAMANCI

Atatürk Üniversitesi K.Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği A.B.D., Erzurum

e-posta: osamanci9@gmail.com

Rıdvan ÖZDEMİR

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzurum

e-posta: ozdemiryasin_91@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Rabia YILAR

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf öğretmenliği A.B.D., Ağrı

e-posta: rc1983_@hotmail.com

Özet

Eğitimin; teknoloji, ekonomi, sanat, kültür, politika vb. gibi her konuda toplum hayatının şekillendirilmesinde büyük bir öneme sahip olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla eğitim, teknolojik ve toplumsal ilerlemelere bağlı olarak kendi yapısını güncellemek ve geliştirmek durumundadır. Eğitim sistemleri bunu, eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleştirmektedirler. Bu anlamda toplum hayatının şekillenmesi, bilginin üretilmesi ve öğretilmesinde eğitim kurumlarına büyük görevler düşmektedir. Eğitim kurumlarının nihai hedef olarak belirlediği ideal vatandaş yetiştirme işlevi doğrultusunda çeşitli programlar düzenlenmektedir. Bu programlardan biri de yükseköğretim kurumlarında lisans eğitiminden sonra verilen lisansüstü eğitimidir. Lisansüstü eğitimin amacı, yükseköğretim kurumlarının geleceği için öğretim elemanları ve araştırmacılar yetiştirmek ve bu doğrultuda, ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişmeleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmektir. Ülke kalkınmasında ve ülkenin gereksinim duyduğu yüksek nitelikli insan tipinin oluşmasında, öğretmenler ve öğretmen yetiştirme programları büyük önem arz etmektedir. Yükseköğretim kurumlarında eğitilen öğretmenlerin daha verimli çalışacakları ve gelecek kuşakları daha iyi yetiştirecekleri varsayımı lisansüstü eğitime olan ilgiyi artırmaktadır. Lisansüstü eğitim programlarının bireylerin mesleki ve akademik açıdan daha yüksek seviyelere ulaşmasında oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitimle ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerine göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 86 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacı ile araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda öğretmen adaylarına, lisansüstü eğitim ile ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri cevaplar nitel araştırmada kullanılan içerik analizi tekniği ile analiz edilerek tema ve alt temalar şeklinde kategorilere ayrılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, lisansüstü eğitim, sınıf öğretmeni.

Abstract

Opinions of Candidates of Primary School Teachers Over Graduate Education

Education has always played a significant role in shaping society in every respect of life; such as technology, economy, culture, politics and etc. Therefore education, depending on the technological and social progress has to update and improve its structure. Education systems have been performing this task through its educational institutions. Within this context, educational institutions must undertake many responsibilities in shaping the society's life, producing and teaching of knowledge. Various programmes have been devised in accordance with creating ideal citizen determined as the final target by educational institutions. And one of these programs is the Master Training Program which is given in Higher Education Institutions after graduation. The main goal of Master Programs is training teaching fellows and researchers in accordance with

end up with solutions concerning to countries' technological, economical, and cultural developmments. Teachers and Teacher Training Programs have great importance in country's development and forming highly qulified individuals whom are required to meet country's needs. The assumption that the teachers whom trained at Higher Educational Institutions would work efficiently and raise next generations better has been increasing the interest to Post-Graduate Programs. It is believed that post graduate training programs are quite efficient to boost indivudials' vocational and academic progress and help them to reach intended levels. For this reason, in this study it is aimed to analyze views of primary school teacher candidates related to post graduate programs. The study has been carried out according to qualitative research methods. The paradigm of the research involves 86 candidate teachers who are in their senior year in primary school teacher training program, at Kazım Karabekir Training Faculty, Atatürk University. In the study, half structured interview form, which is developed by researchers, has been used to obtain data. Open ended questions related to post graduate training have been asked to students in the interview form. Candidate teachers responds to the questions have been analyzed via content analyze technique which is used in qualitative research and presented separately according to themas and sub-themas.

Key Words: Candidate Teacher, post-graduate education, primary school teacher.

GİRİŞ

Eğitimin, toplumu ilgilendiren her sahada, toplumun şekillendirilmesinde büyük rolü vardır. Ülkenin ileriye dönük tüm hedeflerini gerçekleştirecek olan eğitimidir. Gençlerin eğitilmesi ve belirlenen hedeflere yönlendirilmesi, toplumsal kalkınmanın temeli olarak görülmektedir.

Eğitim, toplumun gereksinimi olan insanı yetiştirmeyi hedefleyen bir olgudur (Akyüz,2002). Okullar ise; hedeflerin gerçekleşmesini sağlayan sistemin önemli bir girdisidir.

“Geleneksel anlamda okul, gencin yetişkin olarak oynayacağı rolü kabullenmesinde, genci meşgul etmede, iş alanına girmesine hazırlamada, toplumun sosyal ve kültürel değerlerinin kazandırılmasında, toplumsallaşmada, geleneklerde, inançlarda, toplumda yaşamak için gereken yetenekleri geliştirmede ve genci gerekli konumlara getirmede, onu çeşitli iş kollarında mesleğe yönlendirmede bir araç olarak görülmüştür” (Özdemir, 2000, s. 19).

Özellikle eğitim kurumlarımızı, içinde bulunduğumuz çağın beklentilerine göre yapılandırmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Yeni gelişmelere ayak uyduracak bilgi birikimine ve olgunluğa sahip olmayan toplumlar bugün büyük problemler yaşamaktadır (Özbek, 2004).

Hedeflere ancak sistemli ve planlı şekilde çalışılarak ulaşılabilir. Farklı sistemlerin etrafımızda yer aldığını, bizim de çeşitli sistemlerin içinde, onların bir elamanı olarak yaşadığımızı görürüz (Aydın, 2000). Eğitim sistemi ile kendine güvenen, eleştirebilen, sorgulayan vatandaşlar yetiştirebilmek için öncelikle bu sayılan özellikleri taşıyan öğretmenler yetiştirmemiz gerekmektedir. Bir eğitim sisteminde tüm yeniliklerin ancak öğretmenlerle uygulamaya geçirilebileceği yadsınamaz bir gerçektir.

Sistemin en önemli girdisinin öğretmen olarak kabul edildiği görülmektedir. Ayrıca, eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, hizmet öncesinde, hizmet içinde ve daimi olarak iyi bir biçimde yetiştirilmesi, eğitim hizmetlerinin kalitesi açısından önem taşımaktadır. Öğretmenin yetiştirilmesi de bu durumda ayrı bir önem arz etmektedir. Zira öğrenciden beklenen tutum ve davranışlarda değişiklik var ise; onu yetiştirecek öğretmenin aynı kalması beklenemez. Ata Ünal'a (2003) göre öğretmen, eğitimin temeli olan, toplumsal değerlerin temsilcisi ve çağdaş insan yetiştirmenin mimarıdır.

Okul ve öğretmenin öneminin eğitim sistemi içindeki yeri önemsenmekte, bunun yanı sıra bu iki önemli öğenin kalitesi tartışılmaktadır. Okulların donatımı ve fiziki şartların yeterliliği daha çok ekonomik boyuta dayanırken, öğretmen kalitesinin artırılması, öğretmen yetiştirme programlarına dikkatleri çekmektedir. Ülkemizde Tevhidi Tedrisat Kanunu ile başlayıp, kırsal ve kentsel ayrımına gidilerek oluşturulan köy enstitüleriyle devam edip gelen çeşitli öğretmen yetiştirme programları uygulama sahasına konmuştur (Deniz ve Şahin, 2006). Karakütük'e (1989) göre, üniversiteler, toplumun gereksinim duyduğu nitelikli insan yetiştirme işlevi doğrultusunda çeşitli programlar düzenlerler.Öğrencilerin kapasitelerinin yükseltilmesi isteniyorsa; onları yetiştirecek olan öğretmenlerin öncelikle akademik yönden tutumlarının daha üst seviyeye taşınması ve mesleki doyum sağlayacakları ortamın oluşturulması gerekmektedir. Sayın'a (2005) göre, lisans programlarından sonra verilen lisansüstü eğitim programları, bireyin hem mesleki hem de akademik anlamda daha üst bir seviyeye ulaşmasında oldukça etkili olmaktadır. Bir üst seviye ise; günümüzde örgün eğitim gibi olmazsa olmaz noktasına gelen lisansüstü eğitim programlarıdır. Bu programlara katılım, öğrencilerin akademik gelişim konusundaki

farkındalığı geliştikçe artarak devam edecektir. Eğitimde doruk noktası olarak kabul edilen, ilgili öğrenci tarafından alınan kararlar onların eğitime bağlılık derecesini gösterir (Hathaway vd., 2001).

Lisansüstü eğitim, yüksek lisans eğitimi ile başlamaktadır. Lisansüstü eğitim, lisans derecesi ya da diploması almış olanlara ilgi duydukları bir bilim dalında yüksek lisans, bilim uzmanlığı ya da doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma olanağı sağlamak üzere düzenlenen eğitimidir (Oğuzkan, 1981). Yüksek lisans programının amacı ise, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamak olarak belirtilmektedir (YÖK, 1996). Bu çalışmada sınıf öğretmenleri adaylarının, lisansüstü eğitime yönelik görüşleri araştırılmıştır.

AMAC

Her alanda olduğu gibi öğretmenlik de sürekli gelişme ve yenilenmenin olduğu bir meslektir. Eğitim sisteminin en önemli unsuru olan öğretmenlerin hem hizmet öncesinde hem de hizmet içinde kendilerini akademik olarak geliştirmeleri, eğitimin kalitesini artıracak önemli etkenlerden biridir. Öğretmen adaylarının göreve başlamadan lisansüstü eğitimle ilgili görüşlerinin alınarak bu konuya dikkatlerinin çekilmesi onların lisansüstü eğitime yönelik ilgilerini artırabilir.

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri adaylarının lisansüstü eğitimle ilgili görüşlerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma yöntemine göre yürütülmüştür. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır.” (Şimşek ve Yıldırım, 2013, s. 45). Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise; belirtilen evrenden rastgele seçilen 86 sınıf öğretmenleri adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formunda önce altı adet açık uçlu görüşme sorusu yer almıştır. Daha sonra yapılan pilot uygulamayla soru sayısı dörde düşürülmüştür. Ayrıca görüşme formunda yer alan sorular için uzman görüşüne de başvurularak araştırmanın kapsam ve görünüş geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Sınıf öğretmenleri adaylarının verdiği cevaplar, temalarla ve alt gruplarla kategorize edilerek, nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

“İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir” (Şimşek ve Yıldırım, 2013, s.259).

Elde edilen bulguların analizinde örneklem grubunun en az %10'unun ifade ettiği görüşler ele alınmıştır. Bu da, araştırma açısından anlamlı bulunan başlıkların alt sınırıdır. Alt kategorilerdeki yüzde oranları belirlenirken öğretmen adaylarının aynı konu hakkındaki birden fazla görüşleri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri adaylarına ait görüşlerin direkt referans olarak verilmesinde kodlama kullanılmıştır. Yapılan kodlama sistemi şu şekilde yapılmıştır: (9.K.Ö.A.) = (9 numaralı kadın öğretmen adayı) Veri yorumlama işleminde bir sınıf öğretmenleri adayına ait birden çok görüş değerlendirmeye alınmıştır.

BULGULAR

Sınıf öğretmenleri adaylarının lisansüstü eğitim programları ile ilgili görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, sınıf öğretmenleri adaylarının, kendilerine yöneltilen sorulara yönelik görüşlerinin 2 ana tema etrafında toplandığı görülmüştür. Bunlar: Lisansüstü eğitimi yapmayı düşünen öğretmen adayları ve lisansüstü eğitim yapmayı düşünmeyen öğretmen adaylarıdır. Her iki ana tema, alt başlıklarıyla aşağıda sunulmuştur.

1) Lisansüstü Eğitim Yapmayı Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri adaylarının % 58'i lisansüstü eğitim yapmayı düşünmektedirler. Sınıf öğretmenleri adaylarının lisansüstü eğitim yapmayı düşünme gerekçeleri, 3 alt tema altında toplanmaktadır. Sınıf

öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapmayı düşünme istekleri ile ilgili görüşleri aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Lisansüstü eğitim yapmayı düşünen sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri.

Lisansüstü Programa Katılmayı Düşünen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri	%
Akademik gelişim amaçlı olarak düşünüyorum.	42
Giriş şartlarım uygun olduğu için düşünüyorum.	36
Öğretmenliğe atandıktan sonra düşünüyorum.	10

Tablo 1 incelendiğinde, lisansüstü eğitim yapmayı düşünen öğretmen adayları arasında, akademik gelişim amacı taşıyan öğretmen adayları (%42) en başta gelmektedir. Bu grubu sırası ile giriş şartları yeterli olduğu için programa katılmayı düşünen öğretmen adayları (%36) ve öğretmenliğe atandıktan sonra programa katılmayı düşünen öğretmen adayları (%10) takip etmektedir.

Lisansüstü eğitim yapmayı düşünen öğretmen adaylarından akademik gelişim amacı taşıyan adaylar bu gelişimi yaşam boyu devam ettirmeyi, kendi alanında uzmanlaşmayı ve bununla birlikte ilgili alan yazına katkıda bulunmayı önemli görmektedirler. Öğretmen adayları lisansüstü eğitim yapmayı düşünmelerine neden olan bu görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Akademik alanda yapılan çalışmaların toplum ve devlet açısından birçok faydaları vardır. Bir toplumun eğitim seviyesi ne kadar yüksekse ona bağlı olarak toplumun refah seviyesi de o kadar yüksek olur (3.E.Ö.A.). İnsan ne olursa olsun gelişmekte olan dünyaya ancak alacağı ileri eğitimle uyum sağlayabilecektir. Toplumları bulunduğu seviyeden daha ileriye götürecek olan eğitimdir. Dolayısıyla lisansüstü program yapılması gereken bir eğitimdir (29.K.Ö.A.). İstedığı ya da ilgi duyduğu alanda uzmanlaşmak, her bireye bir şeyler katar. Bir bireyin alanında yetkin olması ve kendini geliştirmesi için bu eğitimi gerekli olarak görüyorum (34.K.Ö.A.).

Sınıf öğretmeni adaylarından bir kısmının, lisansüstü eğitim almayı düşünme nedeni olarak, bu eğitim için gerekli şartları taşıyor olmalarını belirttikleri görülmüştür. Lisansüstü eğitime giriş kriterlerini taşıdıklarını ifade ederken aday öğretmenlerin; ALES puanlarını, akademik not ortalamalarını ve dil sınavı başarı puanlarını dikkate aldıkları görülmektedir. Öğretmen adayları, bu kriterlerin yanı sıra, lisansüstü eğitime girişte mülakat değerlendirmesi yapılan fakültelerde, objektif kriterlerin uygulanmasının önemli olduğunu düşünmektedirler. Bu anlamda ön plana çıkan aday öğretmen görüşleri aşağıda özetlenmiştir:

Akademik ortalamamın 3.00 ve üzeri olması, İngilizce eğitiminin olması ve ALES'ten yeterli puanın olması şartları aranıyor. Bu şartlar sağlandığında belli kademeler aşılıyor yükselbiliyor (1.K.Ö.A). KPSS' ye çalışıyorum. Ama yine de son ana dek ortalamamı yüksek tutmaya çalışacağım. Önümüzde hala bir vize ve finalimiz var ve ALES'e girmeyi düşünüyorum (13.K.Ö.A.).

Sınıf öğretmeni adaylarından lisansüstü eğitimi düşünen diğerleri ise, öncelikle sınıf öğretmeni olarak göreve başlamayı, ardından lisansüstü eğitim programına başvurmayı düşünmektedirler. Bu öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim hedeflerini göreve başladıktan sonrasına ertelemelerinin nedeni, ekonomik unsurlardan kaynaklanıyor olabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının göreve başladıktan sonra lisansüstü eğitime başvurmayı düşünmeleri yönündeki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yüksek lisans yapmak istiyorum. Ama bunu, atandıktan sonra düşünüyorum. Çünkü önce belirli bir ekonomik düzeye gelmem gerekiyor (16.K.Ö.A.). İlk olarak hedefim öğretmen olarak atanmak. Lisansüstü eğitim almak istiyorum. Bununla ilgili başvuruda bulunacağım. Bunu etkileyecek olansa atanmam. Eğer ücre bir köye atanırsam bu eğitimi nasıl alırım bilmiyorum (26.K.Ö.A.). Ben bu eğitime oldukça

olumlu bakıyorum. Atandıktan sonra iyi bir öğretmen ve iyi bir birey olmak için ileride bu eğitimi almak istiyorum (37.K.Ö.A.). Lisansüstü programa dair görüşüm; okul bittikten sonraki süreçte başvurmadır. Çünkü ilk önce atanmayı ve imkanlarımı maddi yönden sağlamayı istiyorum. Bunun için de programı ikinci hedef olarak görüyorum (23.E.Ö.A.).

2) Lisansüstü Eğitime Katılmayı Düşünmeyen Öğretmen Adaylarının Görüşleri.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının % 42'si lisansüstü eğitim programına katılmayı düşünmemektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapmayı düşünmüyor olma nedenleri 3 alt temada toplanmış ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo2.

Lisansüstü programa katılmayı düşünmeyen öğretmen adaylarının görüşleri

<i>Lisansüstü Programa Katılmayı Düşünmeyen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri</i>	<i>%</i>
<i>Lisansüstü eğitim için giriş şartlarım uygun değil</i>	41
<i>Lisansüstü eğitimi emek ve zaman kaybı olarak görüyorum</i>	27
<i>Lisansüstü eğitime girişte objektif kriterler olduğunu düşünmüyorum.</i>	25

Tablo2 incelendiğinde, lisansüstü eğitim almayı düşünmeyen sınıf öğretmeni adaylarından, programa giriş şartları yetersiz olduğu için düşünmeyenler (%41) en başta gelmektedir. Onları sırasıyla lisansüstü eğitim almayı emek ve zaman kaybı olarak gören adaylar (%27) ve lisansüstü eğitim programına girişte objektif değerlendirme yapılmadığını düşünen adaylar (%25) takip etmektedir.

Lisansüstü eğitime giriş için gerekli şartları taşımadıklarını ve programa başvurmak için geç kaldıklarını ifade eden adaylar, lisansüstü eğitime giriş şartlarının ileri düzey kriterler gerektirdiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının, ileri düzey kriterler olarak, akademik ortalama ve yabancı dil puanı şartlarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu alt başlıkla ilgili olarak öğretmen adaylarının düşünceleri şöyle özetlenmiştir:

Dil sınavının olması beni baştan ümitsizliğe düşürdü. Akademik ortalamamı yükseltmek için de iyi çalışmadım. Ayrıca kolay olduğunu düşünmüyorum (8.K.Ö.A.). ALES çok problem olmasa da akademik ortalama lisansüstü eğitim için çok büyük bir engeldir. Lisansüstü eğitim için ortalama engeli ortadan kaldırılmalıdır (41.K.Ö.A.).

Lisansüstü eğitim almayı emek ve zaman kaybı olarak gören öğretmen adaylarının; aile kurmak ya da maddi bağımsızlıklarını sağlamak gibi farklı ideallere sahip oldukları, bu nedenle lisansüstü eğitim almayı düşünmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adayları, lisansüstü eğitim ile ilgili yeterince bilgilendirilmemiş olup, buna bağlı olarak da lisansüstü eğitim sürecini ve getirilerini öngörememektedirler. Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin getirilerini öngörememeleri, eğitim programı hakkında ön yargıya sahip olmalarına neden olmaktadır. Adayların bu konudaki görüşleri kısaca şöyledir:

Eğitimi alanlara sorduğumda, zaman kaybı diyenler oldu. Hayatımıza bir artısı olacağını düşünmüyorum. Lisansüstü eğitim alıp atanamayan insanlar var. Bu da demek oluyor ki zaman kaybı (4.K.Ö.A.). Dışarıdan bakılınca yoğun bir program gibi görünen ama boşa zaman geçirilen bir eğitim. Kendini geliştirmek yerine iş imkanı elde etmek için yapılıyor. Bu yolla acaba ne kadar gelişim sağlanabilir bilemiyorum (12.K.Ö.A.). Objektif kriterlerin uygulandığına inanmıyorum ve kazanıp kazanmayacağım belli olmadığından zaman harcamayı gereksiz görüyorum (8.E.Ö.A.).

Lisansüstü eğitim programına girişte objektif değerlendirme yapılmadığını düşünen öğretmen adaylarının, bazı fakültelerin lisansüstü eğitime giriş için gerekli kriterlerinin yanlı değerlendirmelere neden olabildiğine inandıkları tespit edilmiştir. Lisansüstü eğitime giriş kriterlerinin yeterince objektif olmadığını düşünen öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

Üniversitelerde lisansüstü programlara girişte objektif kriterler uygulandığını pek düşünmüyorum, bu düşüncem de beni, lisansüstü eğitim alma fikrinden uzaklaştırıyor (10.K.Ö.A.). Ben bu programlara girişte ne olursa olsun objektif değerlendirme olduğunu düşünmüyorum. Bu eğitimi almayı çok düşündüm ama sıkıntı yaşayacağımı biliyorum. Onun için de KPSS'ye odaklandım (5.E.Ö.A.).

Bu araştırmada ulaşılan bulgular, lisansüstü programa katılımda olumlu veya olumsuz düşünceler şeklinde tablolarda belirtildiği üzere; akademik gelişim amacı, programa giriş ön şartları, ekonomik durum, emek ve zaman perspektifinden bakış, programa girişlerde objektif uygulamaların sorgulanması biçimindedir.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan ilgi ve tutumlarının araştırıldığı bu çalışmada, adayların görüşleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, 2 ana başlık altında kategorize edilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarından elde edilen verilere göre; lisansüstü programla ilgili olumlu düşünenlerin (%58), olumsuz düşünenlere (%42) göre daha fazla olduğu görülmüş ancak ileride lisansüstü programa katılmayı isteyen adayların, birçok etkeni göz önünde bulundurduğu saptanmıştır. Bu sonuç, Ünal ve İlt'er'in (2010) yaptıkları istatistiksel analizlerde sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumlarının ve akademik istekliliklerinin olumlu olduğu, ancak tutum ve isteklilik puanlarının yüksek olmadığı yönündeki çalışmalarıyla uyumluluk göstermektedir. Tutumun olumlu olması durumunda öğrencilerin lisansüstü programa katılacakları, mesleki ve akademik açıdan kendilerini geliştirmek isteyecekleri ve mezun olduktan sonra akademik personel olmayı düşünecekleri yönündeki bulgular da araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Lisansüstü programa katılmayı düşünen adayların, akademik gelişimlerini sağlamak için ya da giriş şartları uygun olduğundan programa katılmayı düşündükleri görülmektedir. Bir kısmı ise; atanıp öğretmenliğe başladıktan sonra programa katılmaya olumlu bakmaktadır. Akademik gelişimi ön planda tutan bazı adayların, giriş şartlarının ağır ama eğitimin yeterli olmadığı yönünde yargıya vardıkları görülmüştür. Gerçekten de zor bir süreçten sonra yeterli eğitimi alamadığını düşünmek, lisans ya da lisansüstü tüm eğitimlerin güvenilirliğini sarsacaktır. Doğan'a (1999:44) göre; "doğru eğitimden kasıt, çağa ve değişimin genel talep ve standartlarına uygun olan eğitimidir." Öğretmen adaylarımız lisansüstü programı önemsemekte ve işlevselliğini genel olarak kabul etmektedirler. Ülkenin her anlamda kalkınmasında ve nitelikli bireylerin yetişmesinde lisansüstü programlar önemli bir yere sahiptir (Sevinç, 2001). Akademik gelişimin lisansüstü programlarla devam ettirilmesi öğretmenler için büyük bir önem arz etmektedir. Yapılandırıcı yaklaşımın ön plana çıkmasıyla ezbercilikten uzaklaşmaya çalışılmaktadır. Öğretmen bilimsel süreç becerilerine sahip değilken, öğrenciden bunu beklemek doğru olmaz. Ezberden ziyade, kavrayarak öğrenme yoluyla, karşılaşılan farklı durumlarla ilgili problemleri çözebilme, bilimsel yöntem sürecinin içine aldığı becerileri gerektirir (Kaptan, 1999).

Çelenk (1988) ise; bireylerin eğitim ve öğretim sonrasında içinde buldukları topluma adapte olmalarının sağlanmasında eğitim ortamının öğretmen tarafından uygun şekilde düzenlenmesini önemli görmektedir. Öğretmen bu sorumluluğu yerine getirebilmek için daimi olarak kendini geliştirmeye mecburdur. Eleştirel düşünme ve sorgulama becerileri de lisansüstü programlarda kazandırılmak istenen becerilerdir. Elbette bilimsel süreç becerilerini kullanmayan bireylerin; günlük yaşamında, görev hayatında başarılı olmalarını beklemek çok da sağlıklı bir düşünce değildir (Rillero,1998). Bir diğer başlık, şartların yeterli olması; akademik ortalama, dil sınavı ve ALES'in yanı sıra maddi imkanları da içermektedir. Bunun dışında aile desteği de bir ön şart olarak kabul edilmiştir. Burada adayların programa genel olarak olumlu bakanları bile üniversite yönetimini objektif bulmamaktadır ve yönetime güvenmemektedir. Korkularının, gayret sarf ettikleri halde sonuç alamayacakları yönünde olduğu görülmektedir. Ancak atandıktan sonra daha rahat olarak eğitimi alacağına inanan ve ekonomik bağımsızlığını kazanarak programa başvuracak olan adaylar planlarını ertelemektedirler. Göze çarpan bir başka detay, adayların öğrenilmiş çaresizlik içinde oldukları ya da kendilerine güvenmedikleri yönündeki tespittir. Hemen her aday, ayrımcılık yapılacağını düşünmektedir. Oysa örneklemin seçildiği üniversite, lisansüstü eğitim için objektif kriterleri yani, not ortalaması ve ALES puanını dikkate almaktadır. Öğretmen adaylarının bu düşüncelerinin öncelikle bilgi eksikliğinden kaynaklandığı varsayılmaktadır.

Lisansüstü programa katılmayı düşünmeyenler ile ilgili olarak; araştırmaya katılan öğretmen adaylarında programa katılmayı düşünmeyenlerin en önemli gerekçelerinin giriş şartlarının yetersizliği olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında lisansüstü eğitimi, emek ve zaman kaybı olarak görenlerle, ayrımcılık olduğunu düşündüğü için katılmak istemeyenler olduğu saptanmıştır. Ortalamalarının düşük olmasını, önceden bilgilendirilmediklerine dayandırmakta ve öğretim üyelerini burada sorumlu tutmaktadırlar. Programa girdikten sonrası için başarılı olup olmayacaklarını bilemediklerinden emek ve zaman kaybı olarak görenler olduğu gözlemlenmiştir. Üniversite

öğrencilerinin problemleri arasında mezun olma, eğitim boyunca ekonomik yaşantısını sürdürme, iş bulabilme başta gelmekte, iş bulabilme endişesinin % 55 gibi aşırı yüksek orana ulaştığı görülmektedir (Topses, 2003). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının da benzer endişeleri olup programa katılmayı düşünmemelerinde ilgili sebepler etkili olmaktadır.

Ülkemizde halen öğrencilerin eğitimlerini devam ettirebilmeleri ile ilgili pek çok sorun vardır. Lisansüstü programlar, öğrenciliğin devamı anlamına gelmekte, ekonomik bağımsızlığın elde edilmesini geciktirmektedir. Ve aslında her başlık altında önümüze çıkan ayrımcılık veya objektif olmayan kriterler de olumsuz düşünenler için önemli bir sebeptir. Böyle olmasına rağmen programa katılmayı düşünmeyen sınıf öğretmeni adayları da genel olarak öğretmenlik mesleğinin sıkıntıları olduğunu, üniversite imkanlarının çalışma olanakları yönüyle daha cazip hale geldiğini kabul etmektedirler. Günümüz toplumlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili problemlerde mesleki bilgi ve becerilerde eksiklik, düşük maaş ve statü, ağır iş yükü ve profesyonel-akademik anlamda gelişim için fırsat eksikliği başta gelmektedir (Deniz ve Şahin, 2006). Özellikle öğretmenlik mesleğini yaparken lisansüstü programa katılan öğrencilere fırsat verilmemesi, iş başındaki meslektaşların zaman geçtikçe körelmesine, üniversitelerle bağlarının kopmasına ve dolayısıyla eğitimsel gelişmeleri takip edememeye sebep olmaktadır. Oysa üniversitelerin değişimin merkezi olduğu ve gelişimin öncülüğünü üstlendiği, kabul edilen bir gerçekliktir. Gelişmekte olan ülkeler sınıfından gelişmiş ülkeler konumuna gelmek ancak ileri eğitim ile mümkün olacaktır. Bu ise; lisansüstü programlar çerçevesinde yüksek lisans ve doktora eğitimlerini kapsamaktadır. Yapılan araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunabiliriz:

- Lisans eğitimine başlayan öğretmen adayları lisansüstü programlarla ilgili olarak bilgilendirilmelidir.
- Göreve başlayan öğretmenler lisansüstü eğitim için teşvik edilmelidir.
- Lisansüstü eğitim ile ilgili öğretmen adaylarında oluşan ön yargıların ortadan kaldırılması için tüm üniversitelerde daha objektif kriterler konulmalıdır
- Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmasını kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, H. (2002). *Kutadgu Bilig'de Sosyo-Pedagojik ve Siyasal Söylem*. Erzurum: Eser Ofset.
- Ataünal, A. (2003). *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen*. Ankara: Milli Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Çelenk, S.(1988). *Eğitim yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇerçeveYönetmeliği.(1996),http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/17377adresinden 04/ Nisan /2015'de alındı.
- Deniz, S. & Şahin, N. (2006). The restructuring process of teacher training systems in turkey: a model of teacher training based on post-graduate education. *Journal of Social Sciences* 2(1), 21-26
- Doğan, İ. (1999). *Küresel Değerler ve Eğitim: Türkiye Örneği*. 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. 25-27 Kasım 1999. Ankara: Tekişik Yayıncılık.
- Hathaway, R.S.,Nagda, B.A. & Gregerman, S.R. (2001). The relationship of undergraduate research participation to graduate and professional education pursuit: an empirical study. *Journal of College Student Development*, December, 2001.
- Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi*. MEB Yayınları.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye'de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Ankara: 505-528.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özbek, Y. (2004). *Sağlıklı Eğitim, Sağlıklı Toplum*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Rillero, P.(1998). Process skills and content knowledge, *Science Activities*, 35(3), 3-5.
- Sayın, S. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygularının incelemesi, *Eurasian Journal of Education Search*, 19, 272-281.
- Sevinç, B. (2001).Türkiye'de lisansüstü eğitim uygulamaları. Sorunlar ve öneriler, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 34 (1).
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Topses, G. (2003). Öğrenci davranışlarını etkileyen toplumsal ve psikolojik etmenler ve sorunlar. İçinde L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetimi* (s. 30). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünal, Ç.& İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2), 1-18

Extended Summary

Problem: The detection of under graduate students' opinion over graduate education is important for teacher training. In this study, it has been tried to determine the views of the teachers.

Method: The study has been carried out with qualitative research method.

Findings: %50 of primary school teacher candidates consider to receive graduate education. %42 of them do not wish to receive graduate education.

Conclusions and Recommendations: Candidate shaving the appropriate qualifications for admission wish to attend the graduate education. Some of them have the belief that the education is inadequate. It has been perceived that financial concerns are also reflected over graduate education. There appear some candidates considering higher education as a waste of time as well. Some candidates point to the subject of objective acceptance. Candidates should be guided about graduate education and incentive measures should be taken.